

відображаються в оперативно-розшуковій справі та використовуються: як приводи та підстави для порушення кримінальної справи або проведення невідкладних слідчих дій; для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальній справі; для попередження, припинення і розслідування злочинів, розшуку злочинців та осіб, які безвісти зникли; для взаємного інформування підрозділів, уповноважених здійснювати оперативно-

розшукову діяльність;

8) державно-службова діяльність осіб рядового та начальницького складу оперативно-розшукових підрозділів ОВС має як публічно-правовий, так і внутрішньо-організаційний характер, що, у свою чергу, визначає два напрями її адміністративно-правової регламентації;

9) здійснення такої діяльності передбачає певні обмеження та гарантії.

Література

1. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18 лют. 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.
2. Про міліцію : закон України від 20 груд. 1990 р. № 565–XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
3. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 2. – Ст. 44.
4. Про державну службу : закон України від 16 груд. 1993 р. № 3723–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
5. Про службу в органах внутрішніх справ України : проект закону України від 19 трав. 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gska2.rada.gov.ua>.
6. Про органи внутрішніх справ України : проект закону України від 18 січ. 2008 р. № 1376 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gska2.rada.gov.ua>.
7. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : указ Президента України від 22 лип. 1998 р. № 810/98 // Урядовий кур'єр. – 1998. – № 112.
8. Проект Концепції реформи адміністративного права [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gska2.rada.gov.ua>.

Надійшла до редколегії 23.11.2009

Анотації

Визначено критерії класифікації працівників оперативно-розшукових підрозділів органів внутрішніх справ, елементи проходження ними державної служби, а також особливості державно-службової діяльності осіб рядового та начальницького складу оперативно-розшукових підрозділів органів внутрішніх справ.

Определены критерии классификации сотрудников оперативно-розыскных подразделений органов внутренних дел, элементы прохождения ими государственной службы, а также особенности государственно-служебной деятельности лиц рядового и начальствующего состава оперативно-розыскных подразделений органов внутренних дел.

In the article determined criteria of classification employees operatively-search subdivisions of organs internal affairs, elements passing by them government service, and also features state-official to activity of persons of ordinary and commanding composition operatively-search subdivisions of organs internal affairs.

УДК 351.745

В. В. БРОДОВСЬКИЙ,

здобувач

Харківського національного університету внутрішніх справ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧНОГО ІНСПЕКТОРА МІЛІЦІЇ

Адміністративна юрисдикція як складова частина правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ покликана забезпечити цілісність відносин у сфері охорони громадського порядку й громадської безпеки та ефективну боротьбу із правопорушеннями. Істотне розширення юрисдикційних повноважень позначилось на обсязі адміністративної практики органів внутрішніх справ.

У процесі адміністративної юрисдикції

органів внутрішніх справ на учасників суспільних відносин здійснюється керуючий вплив, що має своєю метою управління поведінкою осіб відповідно до вимог правових норм. На досягнення цієї мети спрямоване не тільки підвищення ефективності застосування до порушників адміністративних стягнень, але й удосконалення організації адміністративно-юрисдикційної діяльності органів внутрішніх справ. Адміністративна юрисдикція є

правозастосовною діяльністю органів внутрішніх справ. Ефективність даної діяльності залежить від її організації, тобто від оптимального розподілу юрисдикційних повноважень між уповноваженими посадовими особами, змісту і якості планування адміністративно-юрисдикційної діяльності органів внутрішніх справ, стану системи інформації, підбору, розміщення й навчання кадрів, контролю й оцінювання результатів роботи. Природно, що зміст і розглянуті вище особливості адміністративної юрисдикції органів внутрішніх справ обумовлюють і зміст організації даної діяльності та її специфіку.

Особливе місце в юрисдикційній діяльності органів внутрішніх справ посідає дільничний інспектор міліції, який є представником адміністративної влади на дільниці, від якого найбільше залежить забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів, охорона громадського порядку і громадської безпеки, профілактика правопорушень і боротьба зі злочинністю.

Важливе місце в адміністративно-юрисдикційній діяльності дільничного інспектора міліції посідає інформаційне забезпечення, як зазначив В. М. Плішкін, це комплекс організаційних, правових, технічних і технологічних заходів, засобів та методів, які забезпечують у процесі управління і функціонування системи інформаційних зв'язків та її елементів (суб'єктів і об'єктів) шляхом оптимальної організації інформаційних масивів баз даних і знань [1, с. 531]. Тому можна констатувати, що здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності дільничними інспекторами міліції неможливе без відповідного інформаційного забезпечення. Створення системи інформаційного забезпечення обумовлено необхідністю підвищення якісного рівня правотворчого процесу, аналізу, оцінювання, моделювання та прийняття управлінських рішень, скорочення технологічного циклу.

Враховуючи викладене, **метою** даної статті є дослідження саме інформаційного забезпечення юрисдикційної діяльності дільничного інспектора міліції як представника адміністративної влади на дільниці.

Правовим засадам діяльності дільничного інспектора міліції приділялась увага в працях таких науковців, як А. А. Аносенков, К. К. Афанасьєв, А. В. Бережний, А. П. Головін, О. Ф. Довженков, В. І. Ткаченко, Х. П. Ярмачі, а питаннями адміністративно-юрисдикційної діяльності частково займались О. М. Тучак, І. О. Панов.

Одержання інформації, її аналіз і синтез

становлять основу будь-якої людської діяльності. Найчастіше термін «інформація» використовують у значенні первинних відомостей, які передаються людьми усно, письмово або іншим способом (за допомогою умовних сигналів, технічних засобів тощо). У традиційному розумінні інформація – це повідомлення, тобто сукупність (відомостей) даних, які використовуються або в принципі можуть бути використані керівником у своїй діяльності [2, с. 163].

Так, О. Воронько зазначає, що інформація дає можливість досягти більшої визначеності, точності у процесі прийняття рішень, узагальненні досвіду діяльності тих чи інших державних органів, організацій та установ, при підготовці необхідних документів [3, с. 32]. На думку В. Г. Афанасьєва [4, с. 19], керуюча й керована системи не можуть існувати без інформації. Завдяки інформаційним потокам забезпечується прямий і зворотний зв'язок у системі управління. Саме інформаційно-правова природа процесів управління дає можливість проаналізувати види управлінської діяльності, повніше розкрити її елементи, зв'язок, який виникає між різними ланками системи управління, а також проблеми, викликані його здійсненням.

На нашу думку, без належної організації інформації неможливо ефективно управляти системою, забезпечувати її успішний розвиток; важко досягти поставлених цілей і потім гарантувати збереження досягнутих результатів. З цього погляду інформація виконує в управлінській діяльності три рівні завдань: вона є специфічною формою взаємозв'язку компонентів усієї системи управління з її компонентами зовнішнього світу; інформація обслуговує всі рівні, функції управління – від підготовки й ухвалення рішення до підведення підсумків його виконання; вона є безпосередньою причиною, що визначає вибір системою іншого варіанту поведінки та переведення системи в новий стан, який забезпечує її рух до заданої мети [5, с. 19].

Отже, з огляду на предмет дослідження щодо інформаційного забезпечення юрисдикційної діяльності дільничного інспектора міліції, постає необхідність з'ясувати саме інформаційне забезпечення адміністративно-юрисдикційної діяльності дільничних інспекторів міліції.

За своїм призначенням та організаційними формами розрізняють три види інформації про адміністративну юрисдикцію в діяльності дільничного інспектора міліції: 1) статистичну; 2) оперативно-довідкову; 3) аналітичну.

Статистична інформація містить кількісні

показники про розглянуті справи органами внутрішніх справ в цілому та службою дільничних інспекторів міліції й застосування накладених ними адміністративних стягнень.

Статистична інформація юрисдикційної діяльності передбачає такі показники: загальна кількість виявлених адміністративних правопорушень; кількість справ, розглянутих відповідним органом; загальна кількість накладених адміністративних стягнень і кількість цих стягнень за видами; кількість справ про адміністративні правопорушення, переданих на розгляд громадськості; кількість оскаржених та опротестованих постанов у справах; кількість виконаних постанов про накладення адміністративних стягнень. Це дозволяє одержувати відомості як про стан адміністративних правопорушень, так і про структуру цих порушень.

Іншим видом інформації, яка необхідна дільничному інспектору міліції при здійсненні адміністративно-юрисдикційної діяльності, є *оперативно-довідкова інформація*. При здійсненні безпосередньої боротьби із правопорушеннями та профілактичної роботи дільничному інспектору міліції недостатньо статистичних даних про адміністративну практику. Для цих цілей потрібна персоніфікована інформація про особистість порушника, вчиненні ним діяння, застосованих до них заходів адміністративного чи громадського впливу. Одержання такої інформації здійснюється за допомогою реєстрації факту застосування адміністративного стягнення до конкретного порушника, організація обліку осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності, і наступного використання цих обліків. Важливість даних обліків важко переоцінити. Крім того, дані обліку можуть бути використані у процесі організації та проведенні профілактичної роботи з правопорушниками.

Вивчення оперативно-довідкової інформації про адміністративно-юрисдикційну діяльність дільничного інспектора міліції свідчить, що облік охоплює далеко не всі правопорушники, справи щодо яких розглядаються та вирішуються органами внутрішніх справ. Але слід відзначити, що дільничний інспектор міліції у межах своєї компетенції здійснює контроль і профілактичну роботу з такими категоріями осіб: звільненими з місць позбавлення волі, які відбували покарання за умисний злочин і в яких судимість не знято або не погашено у встановленому законом порядку; засудженими за вчинення злочинів, виконання вироку щодо яких не пов'язано із позбавленням волі; які визнані в установленому порядку

хронічними алкоголіками або зловживають спиртними напоями і на ґрунті пияцтва систематично допускають порушення громадського порядку; членами сім'ї, яким було винесено офіційне попередження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї; які були визнані в установленому порядку наркоманами, токсикоманами або вживають наркотичні засоби чи психотропні речовини без призначення лікаря; психічно хворими, які є суспільно небезпечними і перебувають на спеціальному обліку в закладах охорони здоров'я; неповнолітніми правопорушниками, стосовно яких здійснюється профілактична робота підрозділами кримінальної міліції у справах дітей [5].

На осіб, які беруться на облік дільничним інспектором міліції, заводяться алфавітні картки обліку особи, стосовно якої здійснюється профілактична робота, та справи щодо профілактичної роботи стосовно громадян. Картки та справи реєструються у журналі реєстрації алфавітних карток та справ щодо профілактичної роботи стосовно громадян.

Разом із тим, дільничний інспектор міліції здійснює аналіз оперативної обстановки на адміністративній дільниці і вносить пропозиції керівництву міськ-, райоргану внутрішніх справ щодо підвищення ефективності оперативно-профілактичної роботи підрозділів міськ-, райоргану та поліпшення координації їх діяльності.

Варто зауважити, що мова повинна йти не тільки про створення уніфікованого обліку осіб, які притягаються органами внутрішніх справ до адміністративної відповідальності, але й про розробку принципово нової інформаційної системи, що забезпечує оперативну реєстрацію зазначених осіб, перевірку їх за цими обліками, одержання відомостей для статистичної звітності та проведення профілактичної роботи з використанням сучасних інформаційних технологій.

Аналітична інформація містить узагальнені дані про адміністративну юрисдикційну діяльність органів внутрішніх справ, що дозволяє виявити певні закономірності розвитку вчинення адміністративних правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки, ефективність застосовуваних до порушників санкцій, вплив адміністративної практики на стан і динаміку правопорушень. Аналітична інформація є завершальною ланкою інформаційного управління будь-якою діяльністю, у тому числі й адміністративною юрисдикцією органів внутрішніх справ. Без глибокого аналізу даної діяльності неможливо об'єктивно оцінити роботу того або іншого органу внутрішніх справ у боротьбі з адміністративними

правопорушеннями, визначити причини низької ефективності адміністративної практики, виробити заходи щодо усунення виявлених недоліків.

Слід зазначити, що дільничний інспектор міліції з метою своєчасного виявлення осіб, які зловживають спиртними напоями, вчиняють насильство в сім'ї, наркоманів та інших правопорушників щомісячно вивчає та узагальнює:

- інформацію чергової частини міськ-, райоргану про виїзди чергових нарядів міліції на побутові конфлікти;

- повідомлення травматологічних пунктів, бюро судово-медичних експертиз, інших установ органів охорони здоров'я про заподіяння тілесних ушкоджень, пов'язаних із насильством у сім'ї;

- скарги та заяви громадян, повідомлення посадових осіб про правопорушення, учинені в сім'ях;

- матеріали, за якими винесені постанови про відмову в порушенні кримінальної справи за фактами, наявними у сфері побуту;

- матеріали громадських формувань щодо осіб, схильних до скоєння правопорушень [5].

При оцінюванні результатів адміністративно-юрисдикційної діяльності дільничного інспектора міліції за кожним із її напрямків (боротьба з порушеннями громадського порядку, громадської безпеки, насилля у сім'ї тощо) необхідно проаналізувати такі питання, як динаміка загальної кількості адміністративних порушень; поширеність різних видів правопорушень; категорії осіб, які найчастіше їх вчиняють; кількість осіб, підданих адміністративним стягненням, а також структура цих стягнень за видами; ефективність адміністративної практики, її вплив на загальні результати з охорони правопорядку; дотримання законності під час здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності.

Цінність аналітичної інформації полягає саме в тому, щоб з її допомогою виявляти причини неправильного застосування норм

про адміністративну відповідальність, низьку ефективність боротьби з правопорушеннями. Така інформація являє собою наукову основу для управлінських рішень.

Отже, єдині форми аналітичної інформації про адміністративно-юрисдикційну діяльність дільничного інспектора міліції мають безперечні переваги. Отримана з їх допомогою інформація буде сприяти науковій організації даної діяльності, може використовуватись для оцінювання ефективності відповідних нормативних актів про адміністративну відповідальність і в разі необхідності – для внесення пропозицій щодо удосконалення діючого законодавства.

Розглянуті види інформаційного забезпечення адміністративно-юрисдикційної діяльності дільничного інспектора міліції, навіть у найбільш удосконаленому вигляді, не можуть задовольняти потреби управління органами внутрішніх справ у сучасний період. Це – ретроспективна інформація, що дозволяє одержати уявлення про здійснену діяльність.

У практику органів внутрішніх справ міцно ввійшло перспективне планування, при якому МВС України використовує прогнози стану та динаміки злочинності в країні за ряд років. Для визначення ж перспективи розвитку адміністративно-юрисдикційної діяльності дільничного інспектора міліції бракує прогностичної інформації, насамперед про ті явища, які впливають на стан і розвиток розглянутої діяльності. Необхідність короткострокових і довгострокових прогнозів про стан і динаміку адміністративних правопорушень цілком очевидна. Передбачення основних тенденцій розвитку адміністративних правопорушень дозволить на науковій основі розробити комплекс заходів щодо вдосконалення адміністративно-юрисдикційної діяльності дільничного інспектора міліції з підвищення ефективності застосовуваних ними заходів адміністративної відповідальності та здійснення профілактичних заходів щодо недопущення вчинення правопорушень.

Література

1. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / В. М. Плішкін ; за ред. Ю. Ф. Кравченка. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 1999 р. – 702 с.
2. Махинин В. И. Управление в органах внутренних дел: методологические, теоретические, методические основы и основы культуры : монография / В. И. Махинин. – М. : Шумилова И. И., 2002. – 218 с.
3. Воронько О. Інформація, вміння працювати з документами – важливі складові ефективності виконавчої влади / О. Воронько // Вісник УАДУ. – 2003. – № 1. – С. 31–41.
4. Афанасьев В. Г. Социальная информация / В. Г. Афанасьев. – М. : Наука, 1994. – 201 с.
5. Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 20 жовт. 2003 р. № 1212 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 47. – Ст. 2451.

Надійшла до редколегії 25.10.2009

Анотації

Досліджено проблемні питання інформаційного забезпечення юрисдикційної діяльності дільничного інспектора міліції. Доведено, що юрисдикційна діяльність становить специфічну форму адміністративної діяльності дільничного інспектора міліції щодо розгляду та вирішення по суті підвідомчих справ про адміністративні правопорушення.

Исследованы проблемные вопросы информационного обеспечения юрисдикционной деятельности участкового инспектора милиции. Доказано, что юрисдикционная деятельность составляет специфическую форму административной деятельности участкового инспектора милиции относительно рассмотрения и решения по существу подведомственных дел об административных правонарушениях.

Problems of providing sheriffs with information in jurisdictional activity are researched. It is proved that jurisdictional activity composes specific form of sheriff's administrative activity about trying and solving cases on administrative offences.

УДК 342.924

В. Б. ПЧЕЛІН,

ад'юнкт

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПЕРЕГЛЯД АДМІНІСТРАТИВНИХ АКТІВ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ЗАКОННОСТІ

Повсякденна діяльність органів виконавчої влади, як правило, знаходить своє вираження у вигляді адміністративних актів. Інститут адміністративних актів відіграє дуже важливу роль у правовій системі нашої держави. Але на сьогодні якісний стан даного правового інституту, на жаль, не досяг бажаного рівня. Перш за все, серед учених немає єдиної точки зору стосовно визначення поняття адміністративного акта, його класифікації, порядку перегляду тощо. Значна кількість адміністративних актів приймаються з порушенням принципу законності. Удосконалення інституту адміністративних актів має велике значення для розвитку нашої держави в умовах адміністративної реформи, прагнення до статусу правової держави. У даній статті ми спробуємо внести свої пропозиції щодо цього питання, узагальнити основні точки зору щодо зазначених проблем та вирішити дискусійні моменти.

Даною проблемою займалися такі вчені, як В. Б. Авер'янов, Ю. П. Битяк, А. С. Васильєв, Р. Ф. Васильєв, Л. В. Коваль, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, І. М. Пахомов, Г. О. Пономаренко та ін. Незважаючи на ряд важливих положень, сформульованих у їх працях, залишається ряд не визначених та дискусійних питань.

Перш за все, слід підкреслити, що у працях зазначених учених немає єдиного визначення поняття адміністративного акта, а на законодавчому рівні воно відсутнє взагалі. Переглянувши ряд визначень, можемо зробити висновок, що адміністративний акт – це підзаконне, загальнообов'язкове, владне, гарантоване державою, одностороннє волевиявлення уповноважених

органів адміністративної влади, яке здійснюється на користь держави та для виконання законних вимог, пов'язане з виникненням, зміною чи припиненням правовідносин, настанням юридичних фактів та інших юридичних наслідків, і яке за необхідності забезпечується державним примусом.

Для більш детального розгляду питання стосовно перегляду адміністративних актів саме як способу забезпечення їх законності слід звернутися до етимологічного змісту термінів «перегляд» та «спосіб». Перегляд тлумачиться як розглядання, обговорювання чогонебудь з метою вирішення, оцінювання повному або зміни його [1, с. 905]. Під способом розуміють певну дію, прийом або систему прийомів, яка дає можливість зробити, здійснити що-небудь, досягти чогось [1, с. 1375].

Якщо говорити про перегляд як спосіб забезпечення законності адміністративного акта, необхідно, перш за все, дати правову оцінку такого явища, як законність. Отже, поняття законності може мати різні значення: принцип здійснення державою владних повноважень; принцип поведінки фізичних осіб у сфері права; принцип побудови системи нормативних актів; режим соціально-політичного життя. Законність – це правовий режим у державі, за якого діяльність державних органів, юридичних і фізичних осіб здійснюється відповідно до вимог закону [2, с. 274]. О. Ф. Скакун характеризує законність як комплексне (принцип, метод, режим) соціально-правове явище, що характеризує організацію та функціонування суспільства і держави на правових засадах [3, с. 445].